

УДК 619. 616

Порівняльна ефективність різних методів лікування гриж з широкими грижовими воротами у великої рогатої худоби.

Морозов М.Г.

Одеський державний аграрний університет

В статті наведено результати хірургічної диспансеризації господарства та оперативного лікування гриж у великої рогатої худоби з використанням різних методів.

Ключові слова: грижа, грижові ворота, герніотомія, велика рогата худоба.

Вступ. Грижі - це захворювання, яке зустрічається у різних тварин, частіше в перші дні чи місяці їх життя. Особливо часто пупкові грижі зустрічаються у поросят, цуценят та телят. Хворий молодняк в господарствах досить часто вибраковують, що наносить значні економічні збитки господарству. Частіше зустрічаються вроджені грижі, які виникають в наслідок незакриття пупкового кільця черевної стінки.

У великої рогатої худоби, за даними деяких авторів, частіше зустрічаються пролапси (випадіння органів черевної порожнини під шкіру). Рідше реєструються істинні грижі [1-7].

Для лікування гриж використовують різноманітні способи як консервативні, так і оперативні, яких на даний момент розроблено досить багато. Тому універсальної методики лікування гриж немає. З метою усунення грижового дефекту, розроблені численні методики: від простих аутопластичних способів, до складних реконструктивних операцій з використанням біологічних та штучних матеріалів. Однак, не один із запропонованих способів не дає гарантії від рецидивів гриж. Частота рецидивів, за даними літератури, коливається в межах від 0,5 до 37,0%, що може свідчити в ряді випадків про недосконалість використаних методів лікування [1-8].

Враховуючи проблему необхідності якісного лікування гриж та спираючись на наукові праці, присвячені окремим аспектам лікування даної патології, актуальність подальшого дослідження в цьому напрямку не викликає сумнівів.

Мета досліджень – вивчити та порівняти ефективність методів герніотомії у великої рогатої худоби з широкими грижовими воротами в умовах господарства.

Матеріал та методи дослідження. Дослідження проводили у агрофірмі «Маяк» Золотоношського району Черкаської області протягом 2011 року з використанням загальноприйнятих методів: епізоотологічного обстеження господарства та клінічного обстеження тварин.

Матеріалом дослідження була велика рогата худоба голштинської породи, різних вікових груп.

Результати досліджень. Проведені клінічні дослідження у агрофірмі «Маяк» Золотоношського району Черкаської області дали змогу встановити, що грижі у великої рогатої худоби реєструють протягом всього року. Частіше хворіє молодняк віком до 18 місяців. Також нами встановлено, що в даному господарстві у великої рогатої худоби реєструються грижі черевної стінки, а саме пупкові грижі з широким грижовим кільцем.

При формуванні груп для проведення дослідів ми відібрали дев'ять теличок трьох - чотирьох місячного віку, за принципом аналогів. Під час вивчення причин виникненням гриж нами встановлено, що виникненню гриж у телят сприяє групове утримання, під час якого реєструється ссання пуповини та ділянки пупка. Другою причиною виникнення гриж є травми отримані під час переформування поголів'я, тобто всі грижі можна віднести до набутих.

Діагноз захворювання ставили на підставі клінічних ознак та пальпації. Остаточне підтвердження діагнозу проводили під час оперативного втручання. Диференціювали грижі від новоутворень (методом пальпації), абсцесів (методом пальпації – болючість, підвищення місцевої температури), пролапсу (під час проведення операції). При клінічному дослідженні хворих тварин, в ділянці вентральної черевної стінки, а саме в пупковій ділянці, відмічали вип'ячування черевної стінки, інколи значних розмірів - діаметром 4 - 25 см. При пальпації болючість та підвищення місцевої температури нами не реєструвалися. У всіх тварин при натисканні на вип'ячування, вміст грижового мішка повертався до черевної порожнини. Грижові ворота достатньо великих розмірів - діаметром 5 - 15 см.

Дані щодо розповсюдження гриж в господарстві наведено в таблиці 1.

Згідно даних таблиці 1, в господарстві кількість гриж складає 10,5%, тобто із 545 голів великої рогатої худоби у 57 тварин нами було зареєстровано пупкові грижі. Це вказує на те, що грижі широко розповсюджена патологія в даному господарстві. За даними літератури вони завдають значних економічних збитків. За етіологією у агрофірмі «Маяк» Золотоношського району Черкаської області нами зареєстровано такі грижі: вроджені – 211 тварин, що складає 7,4 % та набуті - 74 тварини 2,6 %, про що свідчать статистичні дані отримані із звітної документації ветеринарних працівників господарства.

Аналізуючи дані таблиці, ми бачимо, що в господарстві з 2009 року відбувається незначне коливання поголів'я великої рогатої худоби - із 2520 голів до 2850 голів.

Таблиця 1.

**Розповсюдження гриж у великій рогатій худобі агрофірми «Маяк»
Золотоношського району Черкаської області**

Роки	Загальна кількість великої рогатої худоби в господарстві (гол.)	Виявлено з грижами (гол.,%)	Набуті грижі		Вроджені грижі	
			кількість голів	%	кількість голів	%
2009	2520	209 (8,3%)	189	7,5	20	0,8
2010	2655	212 (8,0%)	153	5,8	59	2,2
2011	2850	285 (10,0%)	211	7,4	74	2,6

Паралельно дещо зростає відсоток тварин у яких реєструються грижі. Так у 2009 році кількість тварин з грижами становила 189 голів, що складає 8,3%; у 2010 році кількість хворих тварин зросла до 212 голів – 8,0%; та у 2011 році цей показник становив 285 голів, що складає 10,0% від загальної кількості поголів'я великої рогатої худоби господарства.

Можна зробити висновок, що кількість тварин із грижами за період з 2009 по 2011 рік зросла на 1,7%.

Для вивчення порівняльної ефективності методів герніотомії нами було підібрано три групи теличок віком 4 місяці за принципом аналогів: по 3 голови у кожній.

Перша група теличок була контролем. Їм проводили оперативне втручання, за способом Оливкова №1. Друга дослідна група – герніотомія за способом Оливкова №3. І третя дослідна група – герніотомія за способом Тарасевича.

Тварин зважували перед постановкою досліду, а далі щомісячно до його закінчення. Дослід тривав протягом 3 місяців. Результати досліду наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Порівняльна ефективність методів герніотомії за приростом живої маси тіла тварин протягом досліджу

Групи тварин	Маса тіла теляти, кг		Приріст маси тіла за період досліджу, кг	Середньо-добовий приріст маси тіла, кг
	на початку досліджу	в кінці досліджу		
Контрольна n=3	100,5±0,7	148,2±0,3	47,7±0,5	0,530±0,053
Дослідна №2 n=3	100,3±0,9	152,5±1,4	52,2±0,6	0,580±0,041
Дослідна №3 n=3	99,8±0,3	152,5±1,7	52,7±1,8	0,585±0,025

Аналізуючи дані таблиці 2, нами встановлено, що у тварин контрольної групи до початку досліджу жива маса тіла тварин складала $100,5 \pm 0,7$ кг, на кінець досліджу вона збільшилася до $148,2 \pm 0,3$ кг. За період проведення досліджу маса тіла тварин даної групи зросла на $47,7 \pm 0,5$ кг, а середньодобовий приріст за цей період становив $0,530 \pm 0,053$ кг.

У тварин другої групи до початку досліджу маса тіла була $100,3 \pm 0,9$ кг, що недостовірно відрізняється від початкової маси тварин інших груп. В кінці досліджу маса тіла збільшилася до $152,5 \pm 1,4$ кг. За період проведення спостереження маса тіла тварин зросла в середньому на $52,2 \pm 0,6$ кг, а середньодобовий приріст за період дослідження становив $0,580 \pm 0,041$ кг.

Телички третьої групи, яким проводили герніотомію за способом Тарасевича, до початку досліджу мали масу тіла $99,8 \pm 0,3$ кг, а в кінці досліджу ми зареєстрували збільшення маси тіла до $152,5 \pm 1,7$ кг. За період дослідження маса тіла теличок даної групи зросла на $52,7 \pm 1,8$ кг, а приріст живої маси становив $0,585 \pm 0,025$ кг.

Приріст маси тіла однієї телички дослідних груп був вищим в порівнянні з контрольною групою.

Таким чином, при однакових умовах годівлі і догляду від трьох тварин дослідної групи №2 було отримано додатково 4,5 кг, а дослідної групи №3 – 5,0 кг приросту маси тіла.

Найвищим середньодобовий приріст маси тіла був у тварин дослідної групи №3 - 0,585 кг. У тварин дослідної групи №2 він становив 0,580 кг, тоді як у теличок контрольної групи він був значно нижчим - 0,530 кг.

Згідно даних таблиці 3, термін видужування тварин в контрольній групі, де використовували герніотомію за способом Оливкова №1, становив $19,5 \pm 5,0$ днів. Без ускладнень видужало в цій групі 66,7% тварин. У однієї тварини нами було встановлено рецидив захворювання, що склало 33,3% від загальної кількості тварин контрольної групи.

В дослідній групі тварин, для лікування яких використовували герніотомію за способом Оливкова №3, термін лікування становив $15,2 \pm 3,2$

днів, що на три дні менше в порівнянні з контролем. Також нами встановлено, що тварини цієї групи видужували без ускладнень.

В групі тварин, де використовували герніотомію за способом Тарасевича, термін лікування становив $12,2 \pm 2,5$ днів, що на сім днів менше в порівнянні з контрольною групою тварин, та на три дні менше в порівнянні з першою дослідною групою. Ефективність лікування в другій дослідній групі складала 100%, рецидивів захворювання нами не встановлено.

Отже можна зробити висновок, що лікування гриж з широкими грижовими воротами у великої рогатої худоби з використанням способів герніотомії Тарасевича та Оливкова №2 має високу клінічну та економічну ефективність.

Таблиця 3

Порівняльна ефективність методів герніотомії у великої рогатої худоби агрофірми «Маяк» Золотоношського району Черкаської області

Метод лікування	Загальна кількість, голів	Термін видужування (днів) ($M \pm m$)	Видужало (%)	Період рецидиву		
				термін	голів	%
Контрольна група - герніотомія за способом Оливкова №1	3	$19,5 \pm 5,0$	66,7	8 днів	1	33,3
Дослідна група № 1 герніотомія за способом Оливкова №2	3	$15,2 \pm 3,2$	100	-	-	-
Дослідна група №2 герніотомія за способом Тарасевича	3	$12,2 \pm 2,5$	100	-	-	-

Найкращі результати нами отримано в другій дослідній групі тварин, де для лікування гриж з широкими грижовими воротами використовували спосіб герніотомії Тарасевича.

Висновки.

1. Грижі широко розповсюджена патологія серед молодняка великої рогатої худоби у агрофірмі «Маяк» Золотоношського району Черкаської області, яка уражує від 8,0 до 10,0% поголів'я.

2. За етіологією частіше реєструються набуті грижі, які становлять від 5,8 до 7,5% від їх загальної кількості, за локалізацією – пупкові грижі.

3. Використання герніотомії у великої рогатої худоби за способом Тарасевича забезпечує повне одужання тварин і дає можливість збільшити прирости живої маси на 55 грамів за добу, в порівнянні з іншими групами, де використовувався методи класичної герніотомії, та на 120 грамів – в порівнянні з не оперованими тваринами.

Список літератури.

1. Єгієв В.Н., Рудакова М.Н., Сватковскій М.В. Герніопластика без натягнення тканин в лікуванні післяопераційних вентральних гриж. – Хірургія. – 2000. - №12. – С.18-22.
2. Кончев О.С., Чурбанов Г.Б., Биряльцев В.Н., Низамутдинов Е.З. Хирургическое лечение послеоперационных вентральных гриж. – Казань. Мед. Журнал. – 1990. - №1. – С.270-271.
3. Андреев С.Д., Адамян А.А. Пластика великих дефектів передньої черевної стінки біосинтетичними протезами. – Хірургія. – 1993. - №9. – С.30-35.
4. Андреев С.Д., Адамян А.А. Принципи хірургічного лікування післяопераційних вентральних гриж. – Хірургія. – 1991. - №10. – С. 114-120.
5. Борисевич В. Б., Панько І.С., Терес М.О., Издепський В.Й. Спеціальна ветеринарна хірургія. – К.: УСГА, 1993. – С. 155-164.
6. Борисевич Б.В., Борисевич В.Б., Петренко О.Ф., Хомин Н.М. Загальна ветеринарно-медична хірургія. – К.: Науковий світ, 2001. – С.266-267.
7. Бурденюк А.Ф., Власенко В.М. Грыжи у животных. – К.: Вища школа, 1987. – 82с.
8. Литман И. Оперативная хирургия - Будапешт: Издательство Академии Наук Венгрии, 1985. – С.342-346.

Сравнительная эффективность разных методов лечения грыж с широкими грыжевыми воротами у крупного рогатого скота. Морозов Н.Г.

В статье приведены результаты хирургической диспансеризации хозяйства и оперативного лечения грыж у крупного рогатого скота с использованием различных методов.

Ключевые слова: *грыжа, грыжевые ворота, герниотомия, крупный рогатый скот.*

Comparative efficiency of different methods of treating hernia with a large hernial orifice in cattle. Morozov M.H.

The article presents the results of surgical clinical examination of a farm and surgical treatment of hernias in cattle using different methods.

Key words: *hernia, hernia gate, gerniotomiya, cattle.*